

ס ו פ ר י ם ו י ו צ ר י ם

חיים לנסקי*

ראשית כל - התמהו והפלא. אישם במרחקי סיביר, תד
הבליה הלכנה של שלג וקרח שמסביב, חי לו רבימג עברי ואורג
שפיה קסמים ונטפע נני שחרודה פורחים באויר. הדורים ביפים המנוח
נים אלה, מנהר בחינותה הרעננה רקמת השפיה הזה.

היכן נדלו שירים אלה?

היכן בשלו פירות עדינים אלה?

ואין הלב נוטה להאמין אף "אם יאמר לו בשבעה - כה רב
הים, כה רב התמדת.

והחתומה מתחת לשירים תעיד כמה עדים, והתודעה שבתד
כמה בתי שיר, תדלים כמה קורנסי כאב.

אכן נכתבו השירים האלה ברוסיה, ליד הארצ'ל, בסיביר.

ונתנו לו ללנסקי לקיים בחייו את החלטתו הפיוטית:

אם לחקם - רק נכח קדורת הקשר,

ואם לקפוא - רק בין שלגי סביר - -

כיצד לא נפגע זה, מכל הרחוק ההרסנית שסערה סביב בכל
הכות, עקרה כל נטע רך, הערימה חולות בעתה על כל חלקת שדה.
עברית והצחיתה כל ערוגה טובמת נביעות של שירה יהודית רוגנת
במסורת הגדולה של ביאליק וטשרניחובסקי.

אם נעיון במקצת האבטוביוגרפיה הקצרה של לנסקי ויתברר

לנו הרבה מאד מן השעמים הגנויים בשירה.

יסוד הבמיה לעבר הרחוק, לאכיו זקנו, הוא הסבוע בו מילדות
לא ילדות הנילה של ילד עברי ילד תחום המושב היהודי לפנינו.

תמיד הבמיה לרחוק מלווה את פסיעות התינוק, אותה כמיהה, שבערבוב
צבעים וריחות של סבע צומח, של שמים נשאים ושל צפרים פורחות.

היא מוציאה לעצמה עולם מיוחד, שהמציאות והחזון ממוזנים בו כאחד,
אינה מניחה אותו מעולם. טראגיות זו של הרחקת ילד מהוריו שעל פי

היב היא משמשת כוח הריסה של אופי מעיו, הנה כאו, בהרכבה
המיוחד, שימשה כוח מעצב ויוצר, כוח שיש בו מן העידון שבהרגשה

ומן ההתמדה של היוצר.

ועל כן לא נתפלא ביותר במצאנו את לנסקי בתד המרבר
העברי הגדול הזה של רוסיה והוא מבשיל כמשורר עברי חי ובעל

אופי עברי מיוחד לעצמו, כנסורת חרלת ערד נשירים ערבי השירה
המפוקפקים המועלים על נס ברוסיה של אותו השנים, כאל קיר

סעע יוסחו כל אותו המליצות של המליצים הרוסים והיהודים, הוא
נשאר קיים בבדידותו כמשורר זכמשורר עברי ולא ניתוק מצבור קוראיו

שמר עליו, אלא כל הגונעפציה הנפשית שלו היא שעמדה על המשמר,
היא אשר מסכה את היון המשומר לשירה.

אנו שכורים מריח האביב והלכנים:

על שתקה של צירי קמנן לקנים

קננים קמאה חלילים לקנים

מצפצופ צפרים, מדמית פלנים, משמש, ממטר, מרות, החולפים

בספר השירים.

הלאו כמעט נגמלנו מכל הוד הטבע האצור בשירים, במשד
השנים שלאחר המלחמה כמעט ניטל כל כח התיאור של הטוף מן
המשוררים החדשים, התבישו המשוררים ליפול את מראות העין המשועים
מתד בריות נפוח ולהעבירם לתד דפוס הפיט, כולם הציאו את
הטוף מידי פשוטו, עשוטו מדקם למחשבות, לסמלים וחששו לקטפו
כפרי בשל, כדי לתקוע בו את השנים עד שישמע החרוק של הנניסה
והעמים התוסס ישפד ויוול משפתותיהם.

הרי כאו כאלו חורנו אל מה שדוא ראשוני, שאבד לנו, אנו
משילים בשדות, רואים שקיעות שמש, הפשרת שלנים, אררניסן אינם
שמות בלוח, אלא בטויים של אדמה מתפרקת בעצמתה ואונה.

התרשו מה שר לנסקי במאסרו? האויט איפוא:

שמע! צלל נצוף רוטט קלב,

האנם צלצול של קצלה...

זה פטיל תקיץ תחולף

צלחיות של גדלח בקצולה*

והשיר "נשכימה לבנו?" היאמין מישרו ששיר זה שחתום
תחתיו לנינרה, במאסר 12.3.1935, נכתב באמת במאסר ובלנינערד?
הלאו שיר ארצישראלי הוא בכל הרחוק, החום, התיאור, הצבעים שבו,
האם לא מנישי הלכנים בתלאביב בימי השפע של אז דם דם שקרא
בקול:

שור! בד אל בד מוסר אַת הנספה קלבנה גדולה נאדפה...

זה סימנו של משורר אמתי - ההומור בשירתו.

כבר עמדו גדולים וטובים על מתת יה זו ששמה הומור ביצירה,
אז המדובר בהומור מכוח ועשו, כאו לפנינו הומור הכפוי מאליו

לדברים ולתאורים, המבצבז מכל ניע והנה, הוא עובר כלטף רוח
קל בשחרית של יום אביב מושללת, ומרבה עדינה של חלופי גוון

בנבעולי העשב ושכלי הקמה, יש כאו משב שירי פנימי נסתר, המוסף
לשירה האמתית את הלשוש האטשי השלם, העצמים המוסרים, נספים

להם נראציה וחזן מיוחד, שבעלי השעם מברכים עליהם ברכת הנהגות,
ולנסקי ריסס ברשם זה של הומור בכל שיריו - אם בתוספת

תיאור, אם בנינו, אם בצרוף לשון, הרי שיר שנכתב בנירוש בסיביר,
במרינסק, אור, אורי:

עוד סקקב לי לגמור, פה קבד הנספג,

רבונו של עולם פה לבדות?

ככותבת היד נספה קסנתק:

קרזש קשמי בשלמו של הדוד*

האין כאו תחת מסוה קליל של הומור, הומור מיוחד במינו המושלג
בשלני סיביר והעמוס רחשי לב של נולה גנו, כל רחוק של האדם

העברי הנלכד בין כפות הגורל והוא מפרפר בו פרפור לחיים ולמות
ואף על פי כן אין רצון להכנע אלא לחיד, לחוות את המרחקים מבעד

וילחן של בדיה עדין?

* שירי חיים לנסקי, הוצאת "רבר", תלאביב, תרצ"ט.

פרסקי הוא פילוסוף המעשים הפעוטים. לא אותה הגמנת המצמצמת והמשפילה את האדם, אלא אותה הגמנת שמהו מצטרפת אמת החיים הגדולה. ליצנתו רצינית היא ולפעמים גם פרנית. הוא נלוי לב, עד כדי אכזריות. הפרדוקסים שלו צורבים ומשכנעים באמתיותם. הוא מעלה על נס את קדושת החמא, הרבילות החולשות האדם, שיצר את מיטב הספרות העולמית. אין הוא מתימר להיות „בקיאר” בדלכות ספרות ולהראות כמכהו במקדש ננייה. הספרות זוהי הסמיכה הגפנית שלו. הוא נרל יחד עם כל נבט ספרותי, עם כל רשט נבעול חדש. אהבתו לעברית היא אהבה דודקישוטית. שכורת היש והרי אין כפרסקי היווע את אמת ההנאה ביום החולף. בקמשי השעה המתנופפת. הספרות העברית – נרוד דולציניות ופרסקי* – המאדב הקיבוצי הנצחי.

הבושה זרה לריחו. אין הוא מתביש להכריז כי מבקר הוא בקונצרטים לא לשם המוסיקה; מרדיבה את לבו... ההפסקה. אין הוא רצה להיות בין „סנובים”, המעמידים פני מוסיקאים אמתיים ומשד תעממים חרש עד שעת ההפסקה הנאלת. פרסקי מודה: ההפסקה היא העיקר. הפנים המשולבים של הצעירים והצעירות, שברי שיחות, היחס שבין אדם לחברו, חדות הפנישות וכל אותם הדברים הפעוטים היוצרים את המוסיקה האלוהית של „הקונצרט הפנימי”. ופרסקי הופך לרומך סיקון: הוא מתפלל כי כל חיי האדם יהיו שוורים קרעי „הפסקות” אלה. הפליטוניסטן המובדק הוא בעל „נפש סוציאלית”, הכואבת את כאב החברה וסולדת מפניה. מעטות השורות בפובליציסטיקה שלט שיבלישו בבהירות עמקנית כזו את רע הביורוקרטיזם המכרסם את חיית הצבוריים והפוליטיים:

„כל עוד חי משה, השתדל להאריך את הדליכה במדבר כדי ארבעים שנה. למה? יש טעמים: מתו תורה, ריגול הארץ ומות כל הדור, טענות ומענות, יש טעמים. על משה להיות מורה העם ומרדיכו בנודדים. את הארץ הנכספת יחיה ויחיה עד עיד ועידנים. שם הלא אין צורך במנהיג, במורה, במרדוך, ברועה, במושיע. שם יהיה משה לאחר העם. וזה לא יתכן.

היו בטוחים: אילו היה משה מאריך ימים עוד חמש מאות שנה, היו בני ישראל תועים ומתענים במדבר ומקבלים עוד תורות וניפוח ופקודות – עוד חמש מאות שנה.”
הפליטוניסטים הפילוסופיים של פרסקי – הם פרקי זעקה כלפי ארבעים שנות נודדים במדבר הלבבות ולשם הפגנת מחאה הוא מגיש את אלה ידידיו.

י. סערני

ראובן בריינין

(שלושים לפוח)

מסכת „סופה” של ראובן בריינין, ספייט מן הערכין שהיו יקרים לו ושעליהם נלחם שנים רבות, טרם נתפרשה ונתלכנה כל צרכה. מדרש פליאה זה, על כזה נאמן במקדש ספרותנו, אשר בערוב יומי נשט את מזבח ונהה אחרי אלהים אחרים, יש ואנו תולים בו בוקסירוקי, מצד אחד מקלקלים הרבה הסלחנים והמחלנים למינורם. המוכנים ומוזמנים למפרע ללמד סניטריה על כל פורש מן המחנה, כאילו החקו כביטל את הנליה, כאילו חייב הציבור, ולא הוא להביא קרבדאשם על פרישתו; ומאידך מעותים את הנכחה הקנאים הקיצוניים, בעלי „יקוב הדין את הדין”, הפוסקים את פסוקם השנור חותכים את דינם, ללא ראייה מעמיקה. לפש האדם וצפונותיה, אולי יבוא עוד סופר הדורות ויפגנת את הפרחה הסתמה והפרנית הזאת, אבל אנו אין לנו אלא לציין את דמותו יפי

ומכיוון שהגענו הנה, אין שוב מפלש שלא לנטע בנורל חייו של לנסקי. דומה, הוא נמנע מלנטע בו במישרית, מלבד השיר „נרדן לשנות שלטול וטורח” המתנפת מעל יצירתו כדגל שחור של אבל ורזינגציה. אין עוד שיר שינע באופן ישר במצבו. כן, אפשר להוסיף עליו גם את תרגום שירו של פושקין „במעמקי מכרות סיביר”, ובכל זאת משתזרים שירים קלילים אלה יפה במסכת חיי המשורר. בצרופ מלים פתאומי בתוך שיר של טבע פשוט ורגיל נתפוס את קוי הסבל הממאר שבפני המשורר. נדרמים נעמוד ולפני עינינו הוד טבע חרפי של רכי סיביר ועל רקע הלוכו אשר מסביב, נחש ארוך של נדונים לעבודות סרד, בדרכס למקום נלוחם. המייות עטורות בלואי סחבות, פנים נוקשים מכוסים זקנים פרוצים ומדובללים. אף את האזיקים נשמע, ומתוך תהלוכת האבל הנצחית הזו של רוסיה נשלה כהרף עין את דמותו של המשורר. הנה הוא רומה לכולם ואחר מהם, ואותה הנימה המפרדת היא אשר קובעת את חייו, היא אשר אומרת – דרשוהו; ובתוך השקשוק והפספס של נחלי אביב, תוך הדבלוב והפריחה של הוודבניות ולבנים, תוך הריצוד והרישוף של האורות אנו שומעים בלי הפסק את הלמות הלב הנתון בסוגר היכלה לחרות, לילדות, לסבארבא ולנרות שבת, כי „לחיות שיה ושהו”.

נמנעת מלנטע בפואמות של לנסקי משום שלא בהו משתקפת דמותו. לעומת זאת אין לפסח על בלדה קמנה בת שלושה בתים, שדומני, כי אין כמעט דוגמתה לאימה, להרנשה ולבטוי בבלדות שנכתבו אצלנו על הפרעות בידודי אוקראינה. הכל נאמר בה מתוך התאפקות עמוקה שאין כמעט דומה לה. הלא זו היא הבלדה „מסביב לרחים”, משורר עברי נלה, מנתק ממורשת אבות, מתקות בנים והקשור אליהם בכל מיתרי חייו ויצירתו. יבורך על תרומתו ליצירה העברית, לא נשכחהו.

ב. קזאי

חכמת החיים*

יש סופרים, נפוחי קלסיות, שהרגילו את שמם שידא הולך לפנייהם הליכה למורה וכל מלה, הנושרת מקצה עטם, מתפלצת לניצני עמקות ורשט סברות. „המים הם רטובים” – והקורא מתמלא התפעלות קדושה מעסיסיות האמת ורשט הרעיון. „הפרח פורח” – והלב מתרה שכרו פנטאסיטי וצהלת היקום. יש סופרים שהצניעו את שמם בקפוליי חיוך יום יומי ותנוכת רנע פליטוניית וקפחו בזה את עתידם. מעכשו אם יזכו אותנו ביצירה נאונית אין בכחה לחלצם מיוח המורגל והמוסכם, לסוג השני שייך דינאל פרסקי.

דינאל פרסקי ושם החוברת „לאלה ידידים” מעלים על השפתים צת החיוך המוכר לקורא ולמחבר גם יחד (הרי פרסקי מכיר כמעט את כל קוראיו פנים אל פנים ומדום בחר לו את אלה ידידיו). מבעד לכל מלה מציצה דמותו הממושקפת של איש הבריחה והלצנות והצצה זו משביעה את חותמה על כל השורות המודפסות. ועל דעתו של מי יעלה להתעמק ולחפש בהו יותר מהלצה, פליטוניות וצרופי נחוד? אבל לאמיתו של דבר, בחוברת זו יותר עמקות מאשר ביצירותיהם של העמקנים המושבעים. המחבר מעיד על עצמו: „אם חכמה אין כאן, חתיכות חיים יש כאן”. והרי לפנינו החכמה המעורשלת, הבאה מתוך נסיון החיים, מתוך הסתגנות והצטללות העובדות הקימות.